

Langsiktige hensyn i budsjettdebatten

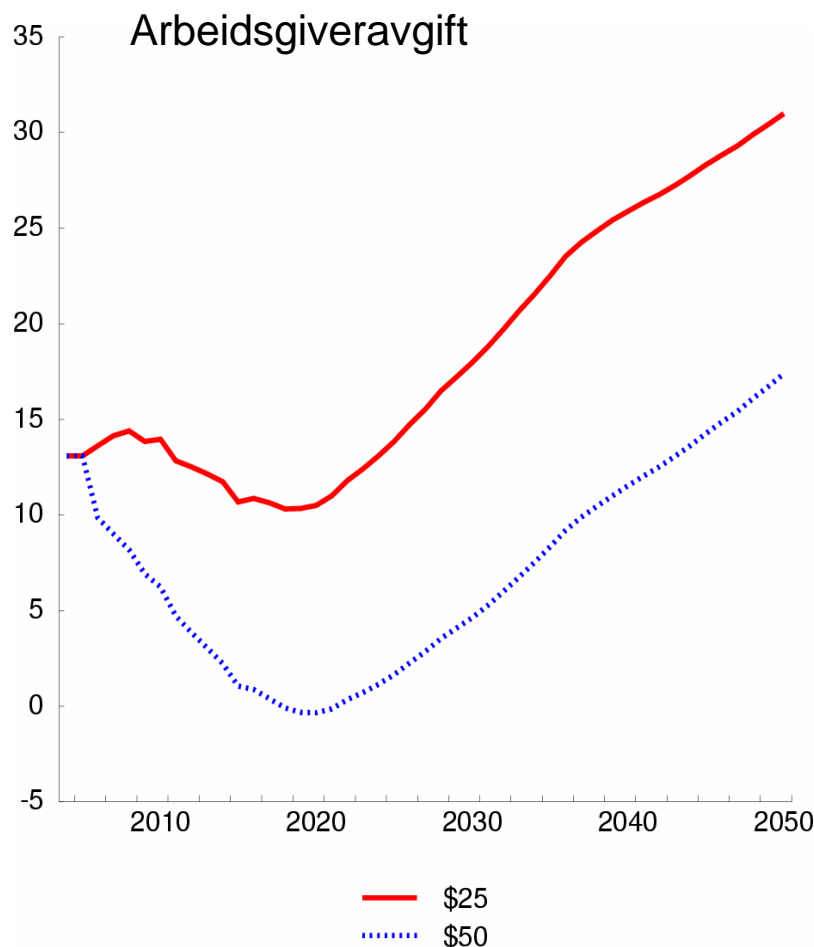
Erling Holmøy, Forskningsavdelingen, SSB

Et nærsynt budsjett?

- Forskning og høyere utdanning får relativt lite
  - Krevende å evaluere hvor mye som kommer ut av økt forskningsinnsats
  - Slett ikke opplagt at investeringene i høy utdanning bør økes.
    - Relativt lav avkastning av høyere utdanning indikerer høyt tilbud i forhold til etterspørsel
    - Sterk vekst i fremtidig behov for "enkel" pleie og eldreomsorg
- Feil å tro at **aktuelle** variasjoner i norsk politikk har stor betydning for produktivitetsvekst på lang sikt
- Hva skal vi leve av fremover? Vi er et stykke fra stupet.
  - Videreføring av normal produktivitetsvekst gir en dobling av privat forbruk (BNP) per innbygger i løpet av 28 (38) år selv med markert eldre befolkning.

Man vokser ikke fra alle problemer

- Norge: Fremtiden svært ulik dagens situasjon for **offentlige finanser**.
- Viderføring av "dagens velferdsstat" => Skattesatsene må på lengre sikt økes selv med oljepris = 50\$/fat
- 25\$/fatet antatt i Perspektivmeldingen (2004!) => arbeidsgiveravgift = 31% i 2050.
- 50 \$/fat => rom for skattelettelse før aldringen slår inn, men så ...
- Sterkere skatteskjerpelse fremover hvis de nærmeste hvileårene brukes til å øke offentlig utgifter

Vekst bedrer ikke offentlige finanser

I allfall ikke i Norge:

- Økt produktivitet i næringslivet øker lønnsnivået som øker verdien av skattegrunnlagene
- Økt lønn øker offentlige lønnskostnader og lønnsindekserte overføringer
- Lønnsavhengige inntekter er mindre enn lønnsavhengige utgifter pga. bruken av oljepenger
- ”Alle” får automatisk del i produktivitetsgevinsten spesielt som følge av lønnsindeksering av overføringene
  - Krever opprettholdbare statsfinanser brudd med den ”nordiske modellen”?
  - Pensjonsreformen gir mindre generøs indeksering, men opptjente rettigheter vil fortsatt lønnsindekseres
- Den danske Velferdskommisjonen: Fremtidens velferd kommer ikke av seg selv!

Betydningen av lønn for skattebyrden

Hvilken skattelettelse gir en dobling av oljeprisen (fra 25 til 50\$) rom for i 2050?

- 25\$: Arbeidsgiveravgift = 31%
- 50\$:
  - Naivt anslag = Arbeidsgiveravgift = 5%.
  - Våre beregninger: 17%
- Lønnsøkningen viktigste årsak til at det naive anslaget grovt overvurderer rommet for skattelettelse.
- Lønnsøkningen skyldes at Norge trenger en mindre K-sektor på fastlandet når petroleumsformuen øker.

Er "trusselbildet" robust?

Referansebane (25\$/fat, dagens politikk, normal vekst) =>
Arbeidsgiveravgift =31%

Endring i arbeidsgiveravgiften i 2050 i alternative scenarier (%poeng)

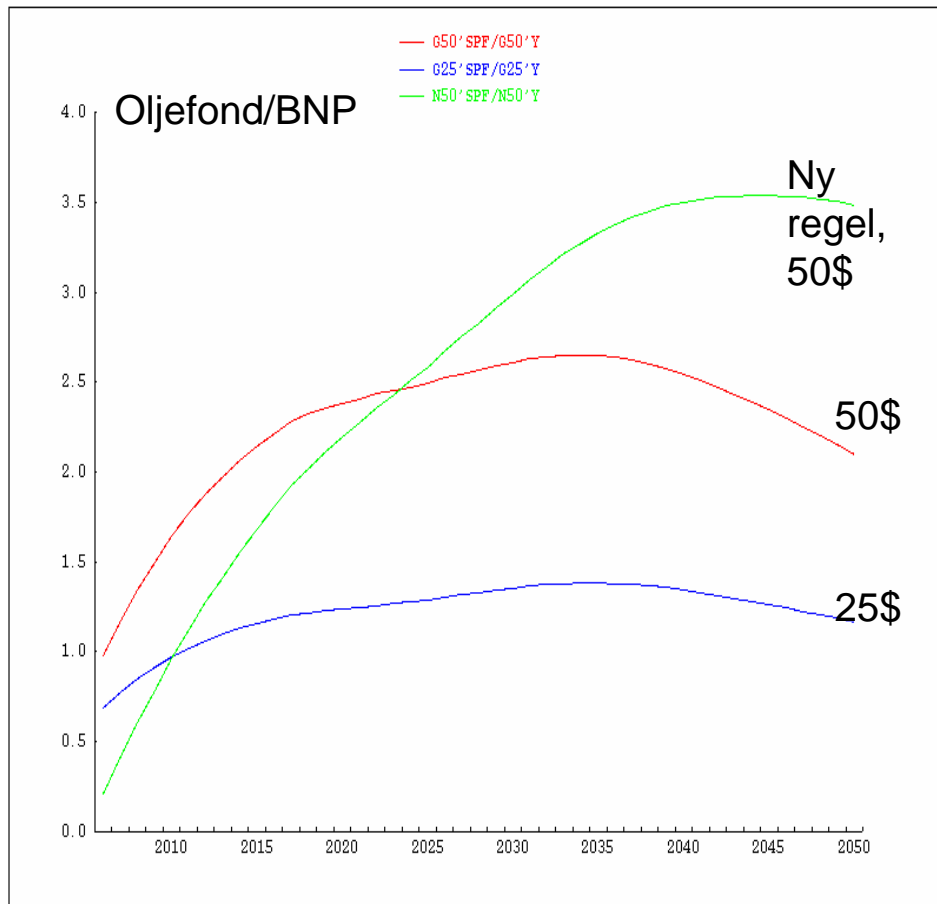
Dobbel olje- og gasspris	-14
Internasjonal rente økt fra 5,5 til 6,5%	-3
Årlig teknologisk forbedring øker fra 1,3 til 1,6%, privat	+6
sektor Forlengelse av 90-tallets standardvekst i helse og omsorg	+15
til 2025 Forbedret helsetilstand i takt med økende levealder	-11
Familieomsorg som i 2005 fremfor vekst som i off. sektor	+7,7
Pensjonskommisjonens forslag til Modernisert folketrygd	-14

Vekstnæringen: Eldreomsorg

- Helse, pleie og omsorg (HPLO) Allerede meget stor:
  - Sysselsatte i 2005: 478 tusen personer (industri: 264)
  - Tilsvarende 15,2 prosent av alle timeverk og 20,4 prosent av alle sysselsatte personer
- Sykelighet, familieomsorg og tjnestestandard i HPLO: Offentlig sektors sysselsettingsandel øker fra **26,8%** (2004) til **33,2%** i 2050.
  - Og dette er med 0-vekst i standard.
- Økning i offentlig sysselsetting fra BAU i 2050:
  - ❖ Utvidet av sykelighet: +15,2 %
  - ❖ Parallell økning i familieomsorg: -4,9 %
- ❖ Få markedsmekanismer til å styre ressursbrukens omfang og fordeling på oppgaver => Her trengs næringspolitikk!

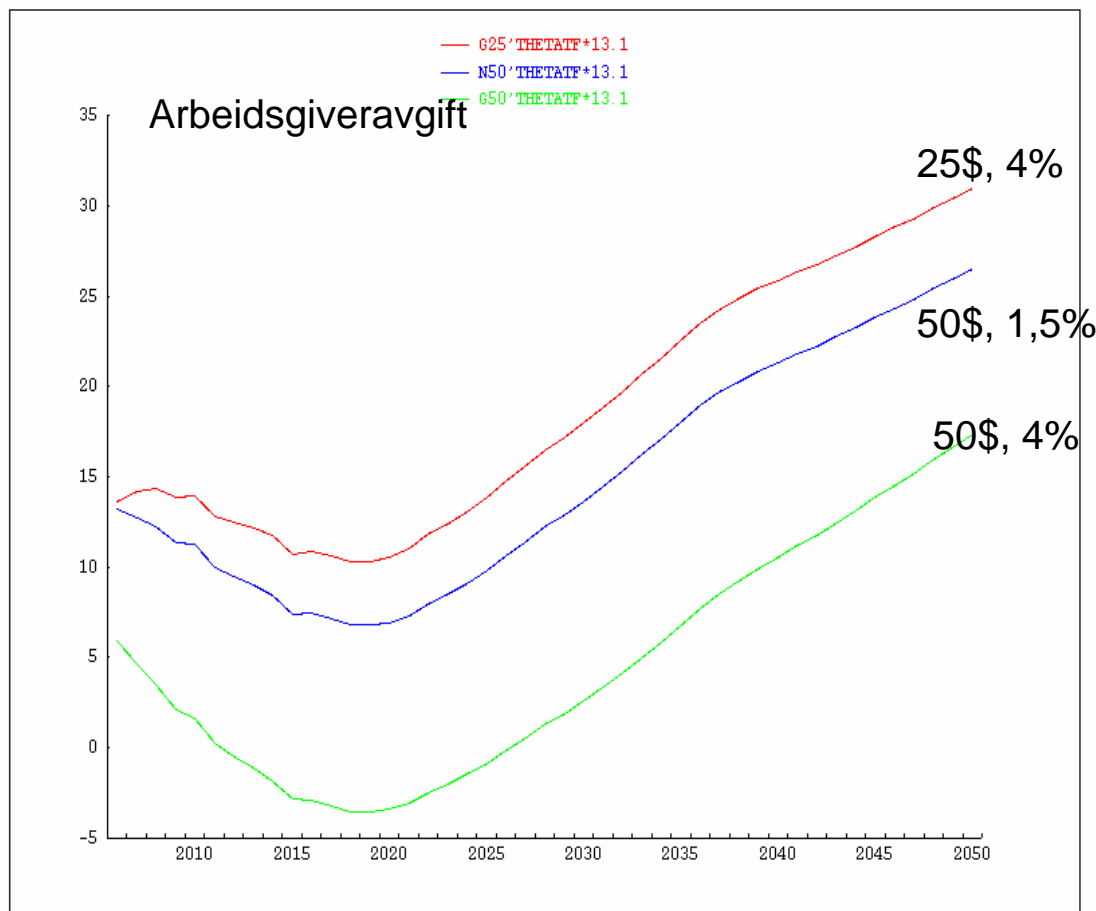
Men staten sparer mye!

- Nåværende handlingsregel => 4% av kapitalen i SPFU brukes
- 50\$/fat: SPFU vokser til 2,5*løpende BNP
- 25\$/fat: SPFU vokser til 1,3*løpende BNP
- Klarer man det?
- **4% realavkastning: Deflator?**
  - Internasjonal prisvekst (1,5%)
  - Men staten skal bruke pengene på lønn og lønnsindekserte overføringer
- Skjerpet handlingsregel: 1,5% realavkastning => mer fondering

Skjerpet handlingsregel:

- Skjerpet fondering kan NÅ gi en innfasing av oljepenger nærmere den man så for seg i 2001
- Handlingsregelens valg av realavkastning stor betydning for budsjettpolitikken
- Ethvert valg her bør begrunnes.